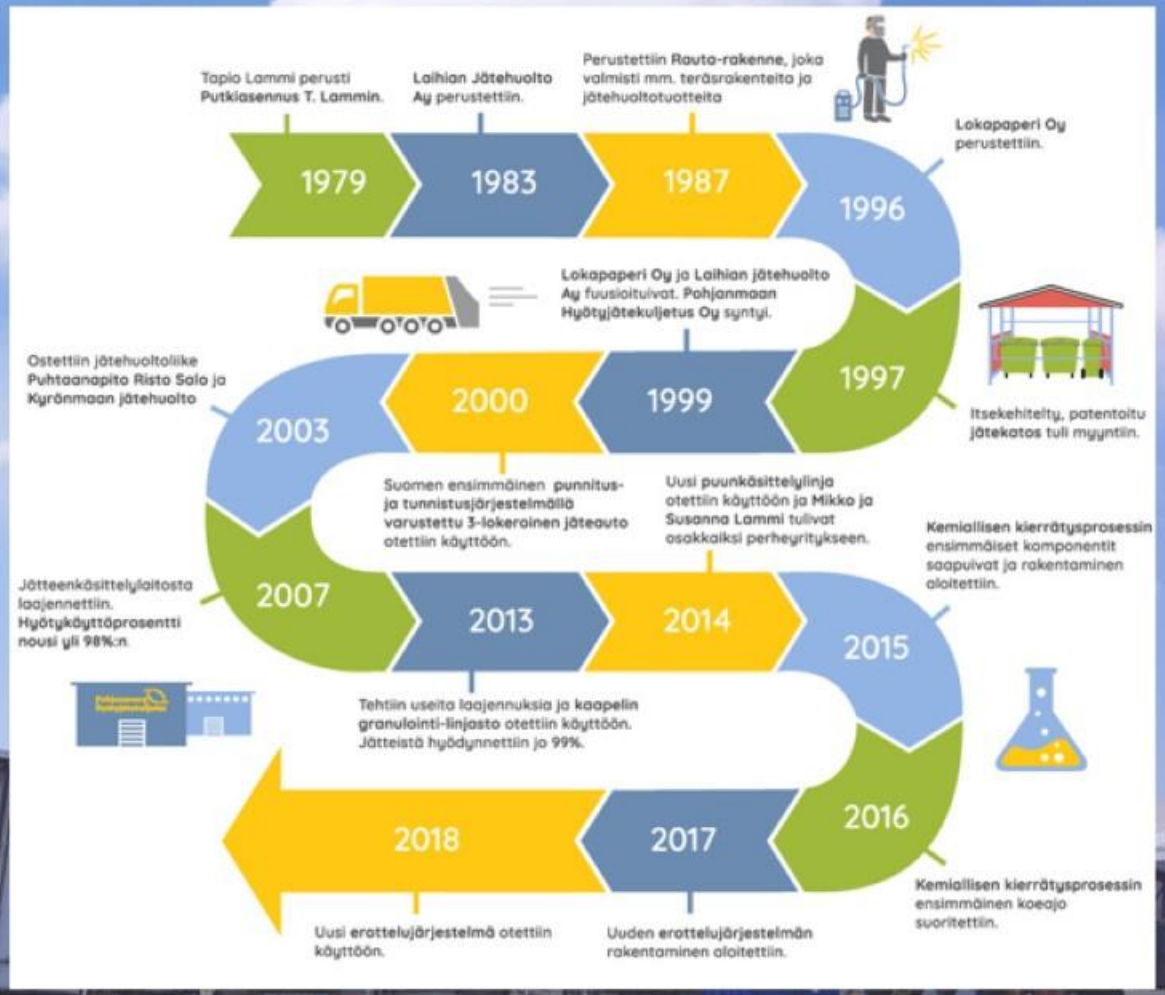

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

Asia:
HE 40/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

14.5.2021

Isäni aloitti yritystoiminnan vuonna 1979. Silloin toiminta sijoittui valmistavaan teräs- ja prosessiteollisuuteen. Elintarviketeollisuuden prosessit ja höyryt.

Perheyrityksemme on toiminut jätealalla vuodesta 1983.

80-luvun puolestavälistä aina 90-luvun alkuun valmistimme myös jätehuoltotuotteita ja keräysvälineitä. Meillä oli parhaimmillaan 30 alihankkijaa osien valmistuksessa.

Vuonna 1996 fuusioiden kautta yrityksen nimi muutettiin Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus Oy:ksi. Jätteiden laitosmainen käsittely aloitettiin vuonna 1999.

Muovin kemiallisen kierrätyksen parissa olen työskennellyt vuodesta 2006.

Meillä on omaa teknologiaa kemialliseen kierrätykseen liittyen ja olen mukana useissa VTT:n kemiallisen kierrätyksen hankkeissa. Kansainvälistä vientiä varten perustettiin Fenergy Oy.

Jätehuollon kuljetuspuolella jätekuljetuskalustona toimii monilokeroset ajoneuvot ja kaikki erilliskerätty kuljetettava jäte punnitaan sekä laskutusperuste on todellinen kiinteistökohtaisen tuotetun jätteen määrä. Näin on toimittu vuodesta 2000.

Nimeni on Mikko Lammi ja toimin Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus Oy:n ja Fenergy Oy:n toimitusjohtajana sekä Vimmi Oy:n hallituksen jäsenenä.

Olen toiminut jätteidenkäsittelyn, -jalostamisen ja -kuljetuksen parissa virallisesti vuodesta 2005.

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Miten me toimimme?

Jätteiden kuljetus

Kuljetuskalustona toimii pakkaavia jäteautoja. Lisäksi koukkulavakalustoa, ketjupurku kappaletavara ajoneuvoja ja viemärinavauksiin sekä lietteiden ja ongelmajätteiden kuljetukseen sopivaa kalustoa

Kierrätyslaitos

Kierrätyslaitoksella erotellaan eri jätteenkäsittelytekniikoin jätteitä siten, että ne voidaan jatkojalostaa valmiiksi tuotteeksi alueella tai toimittaa muualle hyötykäyttöön polttamisen sijaan

Kierrätykseen erotetut raaka-aineet

Kierrätysraaka-aine varasto, josta eri raaka-aineet jatkavat matkaansa teollisuuteen korvaamaan neitseellistä materiaalia.

Biokaasulaitos

Erilliskerätty biojäte käsitellään täällä

Muovin kemiallinen kierrätys

Kierrätykseen kelpaamaton muovi voidaan palauttaa takaisin kemianteollisuudelle neitseellisen uusiomuovin valmistukseen

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Kiertotalous ja kierrätys

Hyvänä asiana on tavoite, että yhdyskuntajätteestä valmisteltaisiin uudelleenkäyttöön tai kierrätettäisiin 55 painoprosenttia vuonna 2025, 60 painoprosenttia vuonna 2030 ja 65 painoprosenttia vuonna 2035.

Nämä tavoitteet voidaan saavuttaa huomattavasti nopeammin, mutta se vaatisi kaikkien tahojen yhteistyötä.

Erilliskeräys ei ole vielä kierrätystä, vaan kierrätykseen valmistelua. Suomessa on kunnallisia ja yksityisiä jätteenkäsittelijöitä. Ehdotetussa jätelain muutoksessa yhdyskuntajätteeksi luokitellut erilliskerätyt jakeet ja sekajätteet voidaan jatkossa toimittaa vain kuntayhtiöille. Sekajäte menee polttoon ja sitä ei siis lain nojalla voisi enää yksityiset jätteenkäsittelijät kierrättää.

Ekopistelava Lasille, Metallille ja Paperille

Kuidulle oleva ekopistelava lähdössä tyhjennykseen

Paalattua pahvia ja kartonkia lähdössä uusikäyttöön

Jätteidenkäsittely

On järkevää säätää asetus jätehuollon minimitasosta ja erilliskeräyksestä sekä siitä, että materiaali on toimitettava hyötykäyttöön. Silloin kaikki alalla toimijat ovat samalla viivalla myös markkinaehtoisessa kilpailussa.

Tämä ei kuitenkaan vaadi kaksoisjärjestelmästä luopumista. Suomessa on nyt noin puolessa kunnista kunnallinen järjestelmä ja puolessa kiinteistön haltijan järjestämä järjestelmä.

Sekajäte on jo nyt kuntayhtiöiden alueilla toimitettava alueen massapolttolaitokselle. Vaikkakin sekajätteen voi käsitellä siten, että siinä olevat kuitu, muovi ja monet muut materiaalit voitaisiin hyödyntää raaka-aineena.

Jätelainesityksessä kaikki yksityinen yhdyskuntajätteen hyötykäyttö- ja kierrätystoiminnot estetään lailla, vaikka kierrätys olisi Suomen ja EU:n kierrätystavoitteiden mukaista.

Nämä negatiiviset säädökset perustuvatkin kansalliseen asetukseen, ei EU:n direktiiviin. Tällä tulee luonnollisesti olemaan selvä negatiivinen vaikutus kierrätysasteen kehittymiseen.

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Sekajätteen kierrätys vai jätteenpoltto?

Suomessa ei ole montaakaan kuntayhtiötä, jolla olisi yhdyskuntajätteen tai muunkaan erilliskerätyn jätteen käsittelyyn olemassa varsinaisia laitoksia biokaasu- tai jätteenpolttolaitosten lisäksi. Ulkopuolisia aliurakoitsijoita tietenkin on puun, betonin ja muiden jätteiden murskaamiseksi.

Käsittelyllä tarkoitankin hyötykäyttöön ohjattavan jätteen erottamiseksi olevia laitoksia, joissa myös yhdyskuntajätteestä saadaan talteen kierrätettäviä jakeita pelkän polttamisen sijaan.

Yleensä jätteenpolttoa perustellaan sillä, että jätteestä saadaan polttamalla energiaa. Sähköntuotantoon massapolttolaitosten energiahyötysuhde on kuitenkin olematon, kun sitä verrataan muuhun sähköntuotantoon tai esimerkiksi leijupolttoon paperiteollisuudessa, jossa käsitelty jäteperäinen polttoaine kyetään hyödyntämään energiana esimerkiksi selluntuotannossa tuottaen höyryä ja sähköä sekä sivulämmöllä tuottamaan kaukolämpöä kokonaisen kaupungin tarpeeseen.

Jätteen massapolttolaitoksia on rakennettu täyttämään EU:n asettama orgaanisen jätteen kaatopaikka asetus tai kielto. sähkön- ja lämmöntuotanto on lähinnä laitosten omaa markkinointia.

Hiilidioksidin määrää ilmakehässä pitäisi pyrkiä vähentämään ja silloin polton energiatehokkuuteen ja siihen mitä poltetaan pitäisi kiinnittää huomiota.

Taustalla sekajätettä, joka on kerätty kuntayhtiön alueelta ja se on toimitettava massapolttoon, koska emme saa sitä kierrättää.

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Erilliskerättyjen jätteiden kierrätys

Erilliskerättyjä raaka-aineita.

Erilliskerätyt jakeet on toimitettava joka tapauksessa tuottajayhteisöjen määräämään paikkaan. Se että erilliskerätyt jakeet toimitettaisiin ensin kuntayhtiöiden toimipisteisiin ei vaikuta erilliskerättyjen materiaalien kierrätysasteeseen millään tavalla.

Kansallisten säädösten ongelmana on myös se, että kuntayhtiöt pyytävät kierrätyspalvelua kolmeksi tai viideksi vuodeksi. Kuka investoi tehtaaseen jos vaarana on, että kolmen vuoden päästä ei ole yhtään materiaalia saatavilla? Kuka kehittää jalostavaa toimintaa kun ei ole materiaaliakaan? Jalostaminen uudeksi tuotteeksi on vasta jätteen hyötykäyttöä.

Esitetyssä muodossa uusi jätelaki keskittää toimintaa ja tappaa pienimuotoisen paikallisen kierrätystoiminnan kokonaan.

Pahimmassa tapauksessa olemassa oleva investoitu konekanta muuttuu tarpeettomaksi, vaikka niiden toiminta tarkoitus on jätteiden hyötykäytön parantaminen jätteenpolton tai loppusijoittamisen sijaan.

Polttamisen osuus jätteen käsittelyssä tulee tämän myötä nousemaan, kuten myös jätteen vienti Suomen ulkopuolisiin maihin. Jo nyt merkittäviä määriä erilliskerättyjä jätteitä kuljetetaan ulkomaille käsittelyyn, kun Suomessa ei ole kapasiteettia sen käsittelyyn tai siihen ei ole yksityisellä sektorilla lain nojalla mahdollisuutta. Jätelakiesitys poistaa lopunkin.

Tämä kehitys ei tue Suomen roolia tai pyrkimyksiä kiertotalouden edelläkävijänä.

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Jätteiden kierrätys

Yhdyskuntajätteen lajittelu

Sekalaisesta yhdyskuntajätteestä voitaisiin myös kierrättää huomattava osa, jos sen laitosmainen käsittely olisi sallittua. Erotteluun olevaa tekniikkaa on olemassa sekä käytössä myös Suomessa.

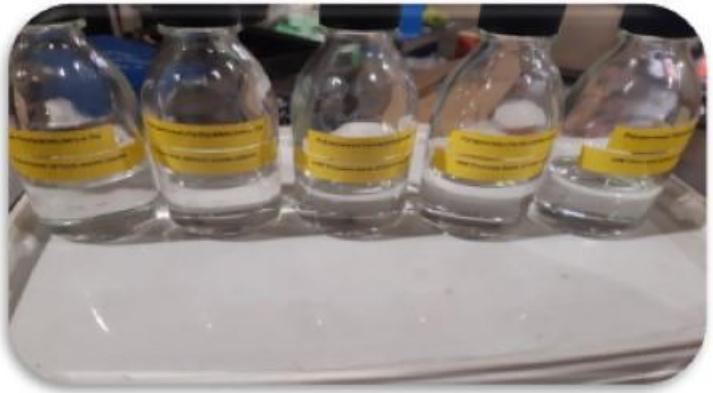
Tähän ei kuitenkaan ole ollut mahdollisuutta laajassa muodossa koska olemassa oleva laki ja uusi muutettu jätelaki kieltää sen.

Käytännössä kuljetusyritykset ovat vain kuljetusyrityksiä ja yksityiset jätteenkäsittelylaitokset eivät voi yhdyskuntajätettä käsitellä hyötykäyttöön vaan toimittaa se suoraan kuntayhtiön määräämään paikkaan

Vuosia jatkunut epäselvä tilanne on jo rajoittanut investointeja.

Muovin kemiallisen kierrätyksen laitos

Yhdyskuntajätteestä valmistettua muovin raaka-ainetta

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Jätteiden kuljetus

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Markkina

Jätelakiehdotuksessa on siten, että kunnan järjestämisvastuulla olevien erilliskerättävien jätteiden kuljettamisen osalta ehdotetaan nykyisen kaksoisjärjestelmän lakkauttamista ja siirtymistä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.

Sekalaisen yhdyskuntajätteen ja saostus- ja umpisäiliölietteen osalta kunta voisi edelleen laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä päättää, että kiinteistön haltijan on järjestettävä kuljetus.

Sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetus on nyt jo kunnallistetuilla alueilla siten, että sekajäte pitää toimittaa olemassa olevan kunnallisen yhtiön massapolttolaitokseen.

Kierrätykseen erilliskerättäviä jätteitä on yksityiset yritykset tähän asti voineet liiketoimintanaan suorittaa. Kierrätyksen laajentamiseen onkin voitu panostaa vain kuntayhtiöihin kuulumattomilla alueilla.

Jätteenkuljetusyrityksillä on ollut vapaus tarjota laajempia palveluita asiakkailleen. Esimerkiksi monilokerokeräys ja tehokkaampi syntypaikkalajittelu. Esitetyssä jätelain muodossa tämä oikeus poistuu.

Yli puolet Suomen kunnista on päätöksellään halunnut valita polttokelpoisessa jätteessä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen. Pakkausjätteissä lähes 70 prosenttia kunnista on valinnut näin. Kuntien päätösvaltaa tässä asiassa ei tulisi jatkossakaan kaventaa.

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Kilpailutus

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on toiminut hyvin ja asiakkaat ovat olleet palveluun tyytyväisiä. Asukkaat haluavat itse valita ja kilpailuttaa jätteen kuljettajan. Siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen vie asukkailta valinnanvapauden.

Tilannetta voidaan verrata siihen, että kaikki kunnan alueella toimivat vähittäiskaupat kilpailutettaisiin viiden tai kolmen vuoden määräaikaisilla urakoilla. Se kauppaketju, joka tekee edullisimman tarjouksen, saa yksinoikeuden kunnan vähittäiskauppaan. Hävinneitä kauppoja kielletään harjoittamasta kauppaa seuraavien viiden vuoden aikana kunnan alueella. Kyseessä on siis ennemminkin vapaan kilpailun rajoittaminen kuin kilpailuttaminen.

Moni jätealan yritys on kasvanut investoimalla laitteisiin, sekä ostamalla toisia saman alan yrityksiä. Nyt uhkana on laki, joka muuttaa kaikki investoinnit turhiksi ja poistaa elinkeinon kokonaan. Tämä on se todellinen syy vastakkainasettelulle.

kuka enää investoi alalle jonka näkymät ovat muutaman vuoden välein katkolla? Esimerkiksi Jyväskylässä kuljetus valuu ulkolaisille, kun kilpailutetaan 3 vuoden välein. Se tappaa täysin paikalliset yritykset, mutta on jo merkkejä siitä että isot kotimaisetkin ovat vaikeuksissa.

Etelä-Pohjanmaalla 16 yrittäjästä on jäljellä enää 3. Kiinalaisomisteinen yhtiö hoitaa 90% ajoista ja viimeiset 6 vuotta tilinpäätös on ollut tappiolla.

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Tulevaisuus

Miten skaalaudumme tulevaisuudessa?

Vaihe 1

Jos paikallisella kuljetusyrittäjällä on oma kalusto ja häviät kilpailutuksia, mihin ne siirrät, jos ei ole ulkomailla toimintaa?

Esimerkiksi Säynätsalossa, joka kuuluu Jyväskylään, Kiinalaisten omistava yhtiö kerää jätteet. Tämä on myös jo huoltovarmuusasia.

Vaihe 2

Kun kaikki jätteiden keräily siirtyy ulkomaisille yhtiöille, voivat ne sopia kartellin omaisesti hinnan nostosta.

Jos siihen ei suostuta, kuka kerää jätteet kun paikallisia tarjoajia ei enää ole.

Vaihe 3

Kun paikallinen yritys häviää kilpailun yritysjätteetkin jäävät ulkomaisille yrityksille.

kuljetetaan yrityksissä syntyvä jäte käsittelyyn rajojen ulkopuolelle.

Suomessa toimivilla kansainvälisillä yrityksillä ei ole omaa käsittelyä Suomessa.

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

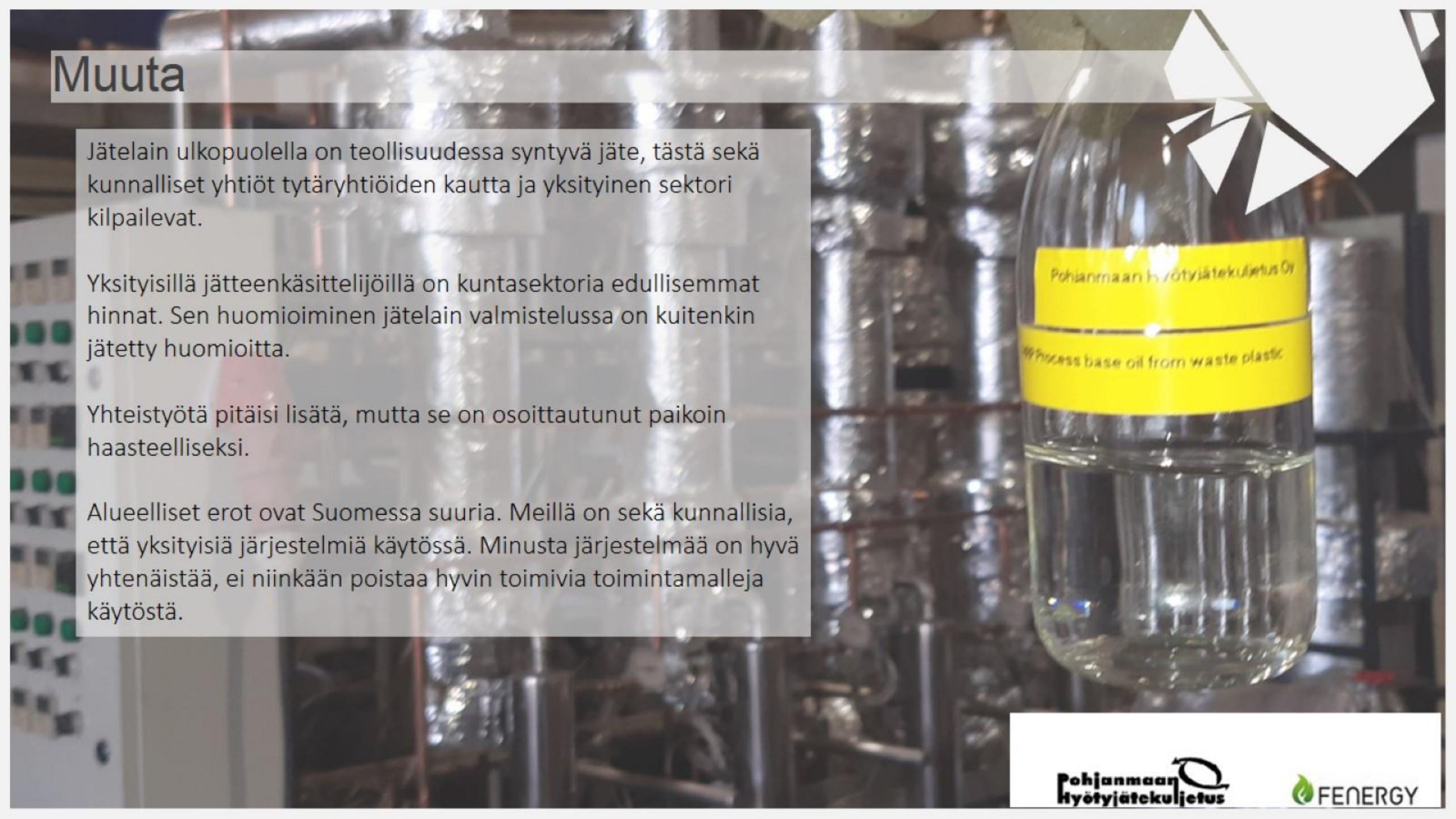
Muuta

Jätelain ulkopuolella on teollisuudessa syntyvä jäte, tästä sekä kunnalliset yhtiöt tytäryhtiöiden kautta ja yksityinen sektori kilpailevat.

Yksityisillä jätteenkäsittelijöillä on kuntasektoria edullisemmat hinnat. Sen huomioiminen jätelain valmistelussa on kuitenkin jätetty huomioitta.

Yhteistyötä pitäisi lisätä, mutta se on osoittautunut paikoin haasteelliseksi.

Alueelliset erot ovat Suomessa suuria. Meillä on sekä kunnallisia, että yksityisiä järjestelmiä käytössä. Minusta järjestelmää on hyvä yhtenäistää, ei niinkään poistaa hyvin toimivia toimintamalleja käytöstä.

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Yhteenveto

Nykyinen malli, jossa on myös sopimusperusteinen jätehuolto ja ratkaisu tehdään paikkakunnittain, tulisi jäädä lakiin.

Kaksoisjärjestelmän säilyttäminen ei vaikuta kunnallisten yhtiöiden toimintaan, mutta vaikuttaa yksityisten yritysten toimintaan merkittävästi. Suurin osa yrityksistä lopettaa kokonaan..

Raportointi on syytä yhtenäistää samanlaiseksi järjestelmästä riippumatta.

Biojätteen erilliskeräys olisi syytä ulottaa kaikkiin kiinteistöihin. Se parantaa sekajätteen käsittelyä.

Kuljetusmallia voitaisiin kehittää siten, että kierrätettävät materiaalit vapautettaisiin kokonaan kunnan järjestämän jätehuollon eli alueellisen monopolin alta ja materiaalina hyödynnettäville jätteille sallittaisiin vapaa sopimusperusteinen jätteenkuljetus ja kierrätys.
Tämä nostaisi kierrätysasteen hetkessä yli tavoitteiden sekä lisäisi kierrätysliiketoimintaa ja uusien yritysten syntyä Suomessa. .

Myös jätelaitokset joutuisivat tällöin tehostamaan toimintaansa ja kehittämään materiaalikierrätystään.

Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus

FENERGY

Kiitos!
Mikko Lammi
+358 40 417 4643
Mikko.lammi@hyotyjatekuljetus.fi
www.hyotyjatekuljetus.fi
Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus
FENERGY